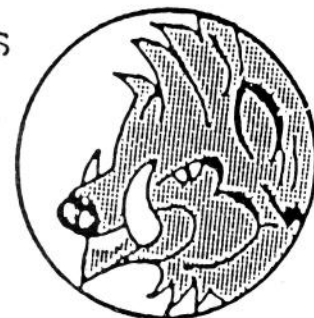

DIE ONTMIJNER

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN DE

Verbroedering der Belgische Ontmijners

POST TERVUREN 1

1ste TRIMESTER 1989

Verantwoordelijke uitgever

BERGES A.

Livingstonelaan, 22

1980 - TERVUREN

INHOUD

1. Herdenkingsplechtigheid te STAVELOT.
2. Activiteiten van de Beheerraad.
3. Het leven in de secties.
4. Groeten uit STAVELOT (vervolg).
5. Allerlei mededelingen.

Prettige Kerstdagen en Gelukkig Nieuwjaar

Joyeux Noël et Bonne Année

Merry Christmas and a Happy New Year

Frohe Weihnachten und ein Gutes Neues Jahr

HERDENKINSPLECHTIGHEID BIJ HET NATIONAAL MONUMENT TE STAVELOT
OP ZONDAG 4 SEPTEMBER 1988

Dit jaar valt onze herdenkingsplechtigheid samen met de 35ste verjaardag van de inwijding van het Nationaal Monument te STAVELOT.

Zoals gewoonlijk heeft de bijeenkomst plaats op het plein van het stadhuis, waar de volgende deelnemers samenkomen : Colonel Bertin, Voorzitter van de verbroedering, omringd door de beheerders, Mevr. George, weduwe van onze vroegere Nationale Voorzitter, Mej. Serrin, onze meter, Mevr. Dautel, weduwe van de vroegere Korpsoverste en Mijnheer de Burgemeester Jean Depochon, bijgestaan door leden van het College van Burgemeester en schepenen en door gemeenteraadsleden, Luitenant-Kolonel Deseyn, Korpsoverste van de Ontmijningsdienst van de Landmacht, vergezeld door een afvaardiging van zijn Eenheid, een afgevaardigde van de Zeemacht, de Korpsoverste en een delegatie van de Wing van Düren, een afgevaardigde van de Commandant van de plaats Luik en tenslotte Mijnheer Alff, Voorzitter van de afdeling Verviers van de Verbroedering van de 3de Genie.

De optocht, met aan het hoofd de Koninklijke Harmonie "De Wedijver", begeeft zich om 1035 Hr naar de kerk van STAVELOT, waar de eucharistieviering om 1045 Hr (in plaats van 1100 Hr de vorige jaren) wordt opgedragen aan de Ontmijners die gestorven zijn in dienst van het Vaderland en aan alle oorlogsslachtoffers.

Mijnheer de Deken hield eraan deze eucharistieviering speciaal te verzorgen. De heren Raymond Micha en Michel Malpas zullen de mis begeleiden op orgel en viool met werken van beroemde componisten.

Na de kerkdienst vertrekt de optocht naar het Monument van de doden van de stad STAVELOT waar er bloemen worden neergelegd door de Burgemeester van de stad, de Voorzitter van de Verbroedering van de Ontmijners en ook door de Korpsoverste van de Wing van Düren. Ondertussen speelt het klokkenspel "Aux Champs" en volgt er een uitvoering van de Brabançonne.

Terwijl de muziek nog steeds weerklinkt, zet de stoet zijn tocht verder naar het Nationaal Monument. De autoriteiten nemen hun plaats in tegenover het Monument, terwijl de Koninklijke Harmonie "De Wedijver" de Mars van de Ontmijners inzet.

We moeten hierbij opmerken dat de centrale kolom van het Monument, waarop het standbeeld van de ontmiener rust, helemaal gerestaureerd werd door het stadspersoneel van STAVELOT. Wij betuigen hen hiervoor nogmaals onze dank.

De Luitenant-Kolonel Deseyn, Korpsoverste van de Ontmijningsdienst van de Landmacht, richtte zich tot de deelnemers met de volgende woorden:

Stavelot, 04 september 1988

Mijnheer de Burgemeester, Dames en Heren
Schepenen en gemeenteraadsleden, Mijnheer de Voorzitter van
de Verbroedering van de Belgische Ontmijners, beste marraine,
beste vrienden Ontmijners, Dames en Heren.

Op deze bijzondere dag van herdenking wens
ik het belang te benadrukken dat de Ontmijners in actieve
dienst hechten aan de banden van solidariteit, die zich jaar
in jaar uit blijven verstevigen tussen de jonge Ontmijners,
hun voorgangers en de inwoners van Stavelot.

Net als de voorgaande jaren zal ik U ook
vandaag weer een paar statistieken voorstellen, die U zullen
overtuigen van onze sinds 1956 nagenoeg onverminderde
werklast.

Vanaf 06 september 1987 tot vandaag werden
de Ontmijningsdiensten van de Krijgsmacht geconfronteerd met
niet minder dan 3900 aanvragen voor opruiming van
oorlogsmunitie en tussenkomsten in het kader van het anti-
terrorisme en/of het groot banditisme.

Het totaal van opgeruimde munitie bedraagt
meer dan 200 ton! In deze tonnenmaat zijn ongeveer 20 ton
toxische munitie meegerekend afkomstig uit de Eerste
Wereldoorlog, en ook 22 vliegtuigbommen gedropt tijdens de
Tweede Wereldoorlog. In totaal werden 260 ton munitie
vernietigd op onze polygoon van POELKAPELLE in West-
Vlaanderen.

Ik kan U verzekeren dat onze diensten in
hun strijd tegen het terrorisme en het groot banditisme
waarbij gebruik wordt gemaakt van geïnproviseerde
springtuigen, in hoge mate gewaardeerd worden door de
Belgische en buitenlandse burgerlijke en gerechtelijke
overheid.

De Ontmijners zijn trots op de opdrachten
die hen toevertrouwd worden om de veiligheid van de bevolking
te vrijwaren. Voor dit gedenkteken ter ere van de Ontmijners,
gevallen voor het vaderland, leggen zij samen met mij de
belofte af hen te eren en erover te waken dat hun ultieme
offer niet tevergeefs is geweest.

Na de herdenking van de doden door Doktor Prignon, Voorzitter van de afdeling Luik, worden de bloemen neergelegd door Kolonel Bertin, Voorzitter van de Verbroedering, Mijnh. Depoûchon, Burgemeester van de stad, Luitenant-Kolonel Deseyn en de Korpsoverste van de Wing te Düren, terwijl het bewogen klokkenspel van de "Last Post" nog weerklinkt.

De Uitvoering van de Brabançonne sluit de plechtigheid bij het Nationaal Monument af.

De optocht begeeft zich vervolgens naar het stadhuis waar de Burgemeester de deelnemers ontvangt in de zaal van het kapittel.

De Burgemeester en de Voorzitter van de Verbroedering waren overeengekomen om de toespraak te beperken tot de welkomsgroet en de dankbetuigingen. Kolonel Bertin en Luitenant-Kolonel Deseyn ontvingen van de Burgemeester elk een boek over de geschiedenis van het parcours van Francorchamps, terwijl aan de Burgemeester een plaat met de afbeelding van ons Nationaal Monument werd aangeboden door de Voorzitter van de Verbroedering.

Na de aperitief, aangeboden door de stad, begaven de deelnemers zich naar de herberg Saint-Remacle voor een gemeenschappelijke maaltijd.

De Burgemeester stuurde zijn eerste Schepen, Mr. Lemaire, om hem te vertegenwoordigen tijdens de maaltijd. Ook de aanwezigheid van Mevr. Ozer, weduwe van de vroegere Shepen van Openbare Werken, werd opgemerkt. In totaal namen 93 personen deel aan de maaltijd.

ACTIVITEITEN VAN DE BEHEERRAAD

1. Driemaandelijke vergadering te HOUTHULST met bezoek aan de polygame eenheid.
2. Deelname aan vaderlandslievende manifestatie van 11 Nov 88 aan de onbekende soldaat te Brussel.
3. Jaarlijkse contactvergadering met de autoriteiten van STAVELOT.

HET LEVEN IN DE SECTIESSectie HENEGOUWEN

-De voorzitter Marcel HEUCHON van deze sectie is verhuisd.
Zijn nieuw adres :

45, Generaal Jacqueslaan, bus 6

1400 NIJVEL

Tel. 067/220165

-Deze sectie is nog steeds op zoek naar een plaatsvervanger voor hun betreurde secretaris VANDERICK, A.

Sectie OHD afdeling LM

Het jaarlijks St Barbarafeest heeft plaats op 02 Dec 88 te HEVERLEE.

Sectie BRABANT

Buiten de maandelijkse vergaderingen, gehouden op de derde woensdag van de maand in het lokaal van het Geheimleger, Luxemburgstraat te BRUSSEL, heeft deze sectie haar St Barbara-feest voorzien op 10 Dec 88.

Sectie OOST-VLAANDEREN

Geen bijzondere gegevens.

Sectie WEST-VLAANDEREN

Het St-Barbarafeest heeft plaats op 4 Dec 1988.

Sectie LUIK

Reeds meerdere gedenkstenen werden bezocht. Voor enkele van deze werden opmerkingen gemaakt betreffende het onderhoud. De voorzitter werd op de hoogte gebracht en deze zal de betreffende gemeentebesturen aanzoeken.

GROETEN UIT STAVELOT (vervolg)

Dank zij de vrijgevigheid van SIGEBERT III en van zijn opvolgers, alsmede van andere schenkers bevonden de abten van STAVELOT-MALMEDY zich weldra aan het hoofd van uitgebreide domeinen, waarover zij spoedig de soevereiniteit voerden. Indien zij in het algemeen de gerechtelijke macht overlieten aan de rechtbanken, oefende daarentegen de Prins-abt van STAVELOT persoonlijk, met behulp van medewerkers, de wetgevende en uitvoerende macht uit. Bijzonder het eerste was voornaam zoals blijkt uit de indrukwekkende massa bevelschriften bij dewelke de prins het leven van zijn onderhorigen tot in de kleinste bijzonderheden regelde. Op het uitvoerend vlak had de abt bijvoorbeeld het recht de Officieren van het land te benoemen en af te zetten en geld te slaan. Bij afwezigheid vertrouwde de prins-abt het beheer toe aan een bestuursregentschap bestaande uit zes leden, gekozen uit de schoot van de twee abdijen. De gerechtelijke macht behoorde in eerste instantie toe aan het bisdom. Een Hof van Beroep, de Provincieraad, werkte voor gans het prinsdom en had zijn zetel in de stad STAVELOT. Men kon zich tenslotte wenden tot de keizerlijke kamer van Wetzlar, doch de duur van de processen was zodanig lang (dikwijls meerdere jaren) dat men zelden zover ging.

Zoals in de andere prinsdommen van het oude regime bestond er in STAVELOT-MALMEDY een tegenwicht van de prinselijke autoriteit: de vergadering der vertegenwoordigerds van de onderhorigen, ook Staten-Generaal genoemd. Het is in de XVe eeuw dat men voor het eerst in Stavelot hierover hoort. Haar samenstelling heeft dikwijls wijzigingen ondergaan. Op het einde van het oud regime bestond zij uit enerzijds Officieren van de prins en anderzijds, van de kant van de gemeenschappen, uit de burgemeester en de schepenen, in totaal een veertigtal personen. Deze vergadering, samengeroepen door de prins-abt, zetelde gewoonlijk te STAVELOT onder het voorzitterschap van de abt. Haar voornaamste rol beperkte zich tot het goedkeuren van de belasting bepaald door de prins-abt en deze te verdelen tussen de drie fiskale omschrijvingen van het land: de postellerij van STAVELOT, de postellerij van MALMEDY en het graafschap van LOGNE. Nochtans zijn de staten tijdens zekere perioden van hun bestaan er in geslaagd een werkelijke controle uit te voeren op de politiek van de soverein.

Het recht van de soverein hebben wij hoger aangehaald. Nochtans moet men dit niet al te hoog aanslaan. Want onder het oud regime was er geen enkele staat die niet de vazal was van een grotere en machtiger dan hemzelf. Aldus, in het Europees evenwichtsstelsel maakte het prinsdom STAVELOT-MALMEDY samen met 51 andere sloten deel uit van de Ring van Westfaliën, een der elf omschrijvingen die het Heilig Germaans rijk uitmaakten. De prins-abt zetelde als prins van een Duitse staat en nam deel aan de stemmingen van de "Rijksdag". Wanneer het echter gebeurde dat een prinselijk voorstel in tegenstelling was met een keizerlijk decreet, had dit voorrang in het prinsdom. Op het kerkelijk vlak was het prinsdom in twee verdeeld: Malmedy, Waimes en Bellevaux maakten deel uit van het aartsbisdom van Keulen terwijl de andere twintig parochies afhingen van het diocees van Luik (archidiaconees van Condroz en Ardennen).

EEN PUZZLE

Bekijken we in het kort in welk territoriaal kader de prinselijke autoriteit werd uitgeoefend. Het zou moeilijk zijn bij het nakijken van een kaart in een oogwenk de totaliteit van het prinsdom te omvatten: zoals vele staten van het oude regime zijn de grenzen zeer kronkelend en de talrijke "enclaven" soms zeer verwijderd. De abten bezaten ook eigendommen in Haspengouw, in de Condroz, in de Famenne en te Luik (namelijk hellingen in de streek van Sclessin), in Luxemburg en in Duitsland.

Het prinsdom STAVELOT-MALMEDY raakte aan het hertogdom van Limburg, het hertogdom van Luxemburg aan het prinsdom Luik, waar het dikwijls in tegenstand kwam om grensafbakeningen.

Tijdens zijn bestaan verloor het prinsdom meer dan één derde van zijn oppervlakte, slachtoffer enerzijds van een verkooppolitiek geleid door de abten vanaf de XVe eeuw en anderzijds door de begeerte van machtiger bureu. In 1768 verwierf de abt echter twee nieuwe dorpen: Anthisnes et Vien.

Op het einde van de XVIII eeuw, op de vooravond van zijn verdwijning, strekte het prinsdom zich uit over een oppervlakte van 700km², dat ongeveer overeenkwam met de vallei van de Warche en van de Ambleve en telde ongeveer 25000 inwoners, wat een bevolkingsdichtheid van 35inw/km² voorstelt.

Het omvat twee steden: STAVELOT en MALMEDY en 36 dorpen, verdeeld in drie districten: de postellerij van STAVELOT (14 lokaliteiten), de postellerij van MALMEDY (3 lokaliteiten) en het graafschap van LOGNE (21 lokaliteiten).

HET GRAAFSCHAP VAN LOGNE

Het moment is gekomen om dit graafschap in het kort te bespreken.

De streek van LOGNE (actuele gemeente van VIEUXVILLE) werd zeker reeds tijdens de prehistorische periode bezet. Het is nochtans pas in de IX eeuw dat zijn naam in historische teksten voorkomt, in een akte van koning Lotharius II waarbij hij zijn bezittingen aan de abdij van STAVELOT afstaat (862). Deze streek die vanaf de XVI eeuw de titel neemt van graafschap, was onderverdeeld in vier kwartieren, te weten: Hamoir, Ocquier, Comblain-au-Pont en Louveigné. Het is geleidelijk, stuk per stuk, dat de prins-abten deze grondgebieden bij hun domein aansloten. In de XIIe eeuw was deze inlijving voltooid.

Er bestond toen te LOGNE een versterking die door de prins-abten blijkt gebouwd te zijn tussen 862 en 883 om zich te beschermen tegen de Normandische invallen. Het was tot de XVIIe eeuw het enige belangrijk verdedigingswerk van het prinsdom. In 1525-1528 deed de abt Willem van Manderscheid een ander bouwen, dicht bij de abdij, boven de Amblève, op de plaats heden genaamd "Oud kasteel". Het werd vernietigd tijdens de Franse Revolutie en er zijn heden geen sporen meer over. De eerste versterking werd afgebroken in 1521 op bevel van Karel V. Er blijven enkele ruïnes over die de Federatie van Toerisme van Luik terug tracht te restaureren

Het is in de steengroeven van LOGNE dat de abten al hun materiaal kwamen halen voor de werken van hun abdijen. De ijzermijnen, ontgonnen vanaf de XVe eeuw vormden een andere bron van inkomsten in de streek.

EEN GESCHONDEN NEUTRALITEIT

Door zijn centrale geografische ligging stond het prinsdom bloot aan de gevolgen van de grote Europese conflicten. Daarom ook dat de monikken vanaf 1499 tot 1731 bescherming zochten bij "gecommandeerd" abten, gekozen uit belangrijke Europese families, zoals Manderscheid, de Beieren en Furstenberg, om de bestemmingen van het prinsdom te leiden. Het is pas na 1731 dat de abten terug zullen verkozen worden onder de monikken, zoals de benediktijnenregel het voorziet.

Niettegenstaande hun inspanningen, hebben de prinsen de invallen van doorgangstroepen op het prinselijk grondgebied, waarvan het statuut van neutraliteit maar weinig voorstelde in de ogen van de groten, niet kunnen beletten. Deze voortdurende doorgang van gewapende benden levend op kosten van de inwoners heeft rampzalige economische gevolgen gehad voor de Stavelotaanse bevolking.

In de XVIIe eeuw hebben de prinsen niet kunnen beletten dat de legers van Lodewijk XIV op 4 Okt 1689 STAVELOT en MALMEDY bijna totaal vernielden. Deze brand, die 360 huizen in puin legde, spaarde bij mirakel de abdij en haar kerk. De heropbouw, enkele jaren later, verschafte aan de staat twee mooie patricierswoningen op de markt (1694-1699). Deze woningen kan men heden nog bewonderen.

In de XVIIIe eeuw kende de bevolking gelukkig een periode van vrede en veiligheid dankzij de bescherming van de familie van Lotharingen (de prins-abt was François-Antoine van Lotharingen, broer van de Hertog van Lotharingen en van Bar) en de vriendschap met Frankrijk.

Door hun eerlijke betrachting om de neutraliteit en onafhankelijkheid van hun grondgebied te bewaren kregen de prins-abten van STAVELOT de volledige medewerking van hun onderhorigen. Het prinsdom STAVELOT-MALMEDY, zou in tegenstelling tot andere prinsdommen geen noemenswaardige politieke woelingen gekend hebben, ten minste tot aan de Revolutie van 1789.

HET EINDE VAN EEN STAAT

De opstand van STAVELOT, die kort volgde op deze van LUIK en door welke hij geïnspireerd werd, begon in het graafschap van LOGNE. Het was oorspronkelijk de bedoeling om het gewicht van het adelijk regime, dat zich vooral op het platteland liet voelen, van zich af te schudden.

Niettegenstaande een deel van de bevolking zijn bestaan te danken had aan de metaalnijverheid, de textiel en meer nog aan de leerlooierij, had het prinsdom in zijn geheel een landelijk karakter. Doch slechts een klein gedeelte van het grondgebied (16%), te weten de streek van de Condroz, was voor teelt geschikt. De rest bestond uit bossen en venen. Daar de landbouw (koren, haver, aardappelen) onvoldoende was om de noden te lenigen, kweekten de boeren bovendien runderen en schapen, hetgeen de progressieve aftakeling van de venen en bossen in de hand werkte. Deze laatste waren echter eigendom van de abdij. Daaruit ontstonden voortdurend conflicten tussen de boeren en de abten, verergerd door de afgunst verwekt door de rechten van de Heer, zoals de "tienden".

Men kent het gevolg: herinstelling van het oude regime, eerste Franse bezetting (10 Dec 1792 - 3 Mar 1793), gevolgd door een korte hernieuwing.

De Fransen kwamen voor de tweede maal in Jul 1794. Op 1 Oct 1795 verkondigde de Conventie de vereniging van het prinsdom LUIK en het prinsdom STAVELOT-MALMEDY met Frankrijk. Het einde van meer dan duizend jaar onafhankelijkheid! Een weinig later, op 01 Sep 1796, werden door een wet al de abdijen opgeheven en hun bezittingen te koop gesteld. De laatste abt van STAVELOT, Célestin Thys, had de tijd om naar Duitsland te vluchten, met een kar die geladen was met de bezittingen van de abdij, namelijk het goudwerk, de kostelijke kunstwerken en de archieven. Deze laatste werden verspreid over gans de wereld. In 1897 werden ze aangetroffen in 16 verschillende verzamelingen, openbare en private! In 1947 werd het voornaamste fonds, dat zich te Dusseldorf bevond, naar België teruggebracht en bij de stadsarchieven van Luik gevoegd. Het is naar deze opslagplaats dat men heden tracht de andere verspreide fondsen te vergaren. Het relikwie borstbeeld van de Heilige Poppon en het schrijn van de Heilige Rermacle werden naar STAVELOT teruggebracht op 10 Nov 1805 op bevel van Napoleon en bevinden zich heden in de dekenale kerk. De andere stukken werden over de vier windstreken verspreid.

De van de abdij afhangelde gebouwen hebben stand gehouden; een deel werd omgebouwd tot een hospitaal, een ander wordt als stadhuis en vredegerecht gebruikt. De dienstgebouwen werden in 1960 aangepast om er het museum van de abdij in onder te brengen. De oude abdij daarentegen werd in 1801-1802 afgebroken. Er blijven nog enkel de indrukwekkende toren van 1534 en enkele verspreide ruïnes over.

ALLERLEI MEDEDELINGEN1. In memoriam

- Mevr. VANDERICK werd begraven op 24 Oktober 88.
- Mr. VANNESCHE, Michel overleed in Augustus.
- Mr. DEPUYDT, Andre overleed op 16 Oktober 88.
- Mr. GRANDFILS werd begraven op 14 November 88.
- Mr. VAN DEN EYNDE werd begraven op 23 December 88.

Wij bieden aan de families onze innige deelneming.

2. Dankwoord

De Voorzitter en de leden van de Beheerraad houden er aan de Comd van de Ontmijningsdienst LM en zijn personeel te bedanken voor het gul onthaal en de perfecte organisatie die hen te beurt viel ter gelegenheid van hun driemaandelijke vergadering.

Dank aan de leden aanwezig te STAVELOT en aan de autoriteiten voor de prachtige organisatie.

3. Lidkaart 1989

Deze zijn vanaf heden beschikbaar bij uw sectie. U kunt uw bijdrage van 250Fr. voor 1989 storten op volgende rekening.

Nationaal	: 210-0257747-70
Brabant	: 000-0817353-31
Oost-Vlaanderen	: 000-0150164-08
West-Vlaanderen	: 385-0062695-96
Henegouwen	: 000-0181949-74
Luik	: 000-0313869-74
DAS	: 001-1357579-43